

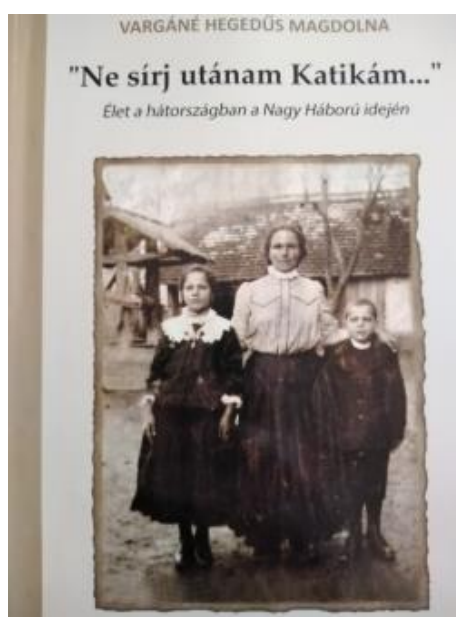
Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2020/05/mezeine-rumpf-anita-ki-harcot-vet-az-fajdalmat-arat-11-01-12/>

Mezeiné Rumpf Anita

Ki harcot vet, az fájdalmat arat...

VARGÁNÉ HEGEDÜS Magdolna: *„Ne sírj utánam Katikám...”* Élet a hátszágban a Nagy Háború idején. Csurgó, Baksay Sándor Alapítvány, 2019.

ISBN 978-615-80837-2-0



„A fájdalom és a büszkeség is végtelen!”– írja könyve bevezetőjében Vargáné Hegedüs Magdolna, csurgói óvónő, újságíró-szerkesztő, helytörténész. A szerző neve jól ismert a városban és térségében, mert nem csak több felnövekvő nemzedék került ki a keze alól az óvodában, de hosszú ideje határtalan szorgalommal helytörténeti gyűjtőmunkát végez a kisváros múltjának feltárása céljából.¹ Legutóbb megjelent könyvének megírásáról és megjelenéséről így vallott: „A leírtak közreadásának hiteles, tényszerű, de a köznyelv számára is érthető publikálásával fő cél, hogy az 1914-től hadba vonult és odamaradt, vagy hősként visszatért Csurgó és környéki katonák életéről és haláláról, családjaik küzdelméről egy olvasmányos, emlékezet fenntartó, tovább élő dokumentum születhessen, mely nem hagyja feledni a 100 évvel ezelőtti vérvivataros

idők történéseit.”² A körülbelül 100 oldal terjedelmű könyvecske az első világháborúról falusi kisemberi megélés vetületéből, csurgói távlatából ad igen részletes korszékelt. A páratlan adatgazdagság, a rengeteg személyi és családi fotó, képeslap, bakaindulók, levélrészletek és az elmesélt emberi történetek repítik vissza az olvasót a nagy háborúba, a könyv szinte minden oldalát átítató fájdalommal együtt. A felkutatott adatmennyiség és a személyes történetek emberközeli narratíváinak ötvözése teszi a művet páratlan helytörténeti alkotássá, mely valóban minden csurgói származású embernek velejéig hatol.

A könyv borítója világosbarna „katonás” színárnyalataival és fekete-fehér fotóival jól illik a korhű hangulathoz. Az első félkemény fedőlapon egy édesanya két gyermekével látható az 1900-as évek elejei ünnepi paraszti öltözékben. Télvíz idején vagyunk, csizmájuk sáros, arckifejezésük titokzatos. Mosolyogni kellene a fotómasinába, de a tekintetük inkább fájdalmat sugall. Az olvasó számára hamar kiderül, hogy a kép tartalmilag erősen hiányos. A hátsó fedőlapon hasonló témájú, nehéz emberi sorsokat sejtető fotók vannak. Apa fiával, egy nyugdíjas házaspár, öreg nénike és egy elegáns zsellér ember, de ezek a meghatározások csupán találgatások. Annyi bizonyos, hogy a képek mögött nehéz emberi sorsok sejthetők.

A bevezető rész után, a zárszó és a felhasznált irodalom előtt hat nagy fejezetre tagolódik a könyv. A szerző előszava után a kezdetekről szól röviden. A történet 1914. június 28-ától indul, Ferenc Ferdinánd osztrák-magyar trónörökös és feleségének

Mezeiné Rumpf Anita Ki harcot vet, az fájdalmat arat...

meggyilkolásával. A nagy városokban eleinte hazafias indulókkal üdvözölték az emberek a háborút, katonazenekarok masíroztak az utcákon Ferenc József Szerbiának küldött hadüzenetét üdvözölve. A paraszti lakosság azonban nem osztozott az ünneplésben, sejtette, hogy a közelgő aratásra már meg is érkeznek a behívók. Csurgó és környékéről elsősorban a császári és királyi 44. gyalogezredbe, illetve a pécsi magyar királyi 19. honvéd gyalogezredbe sorozták be a katonákat. Az első bevonulók július végén otthonról csomagolt kétnapi hideg élelmükkel már a kaposvári kaszárnyákban szolgáltak.

A hadba vonulás után a következő fejezet az édesapa nélküli gyermekek, a férj nélkül maradt asszonyok helyzetéről szól. A nőknek ezután férfiként kellett helytállni a termelő munkában, támasz nélkül sokkal kiszolgáltatottabbá váltak. Az idők elmondásai szerint a középkorú nők jelentős része már egészségügyi bajokkal küzdött a rendkívül nehéz fizikai munkától. A rengeteg dolog elvégzése sajnos a gyermekekre szánt idő rovására ment. A kicsik többször kerültek nagyszülői, dédszülői felügyelet alá, ami – azok egyéb elfoglaltsága miatt – gyakran balesetekkel, égési, törési, esési sérülésekkel végződött. A hátrországi nők helytállása nem csak e tekintetben páratlan, hanem azért is, mert vöröskeresztes képzéseket szerveztek és végeztek a sérültek hatékonyabb ápolása érdekében. Csurgót kerületekre osztva gyűjtéseket szerveztek a katonák ellátására. Az önkéntesek a református gimnázium és a képezde kijelölt részlegeiben látták el a sérülteket. De a sorozás a néptanítókat és tanárokat sem kímélte. Az akkor már több évtizedes múltra visszatekintő csurgói tanítóképezde pedagógusainak több mint a felét hadba hívták, ezzel nem csak családjaik helyzetét nehezítették meg, hanem a képezde mindennapi munkáját is.

A könyv 4. fejezete a hazatért katonák hőstetteibe, az elesettekről való emlékezésbe vezeti be az olvasót. Több tucat honvéd rövid fényképes bemutatására vállalkozott a szerző, ezzel is méltó emléket állítva Csurgó hősi halottjainak. A fejezetet rendkívül gazdag, szentimentális hangulatú családi történetek gyarapítják, némileg a munka tudományos jellegét is háttérbe szorítva. Az elbeszélés folyamatát fényképek, feliratok, képeslap szövegek, kéziratok szakítják meg, még szemléletesebbé téve a leírtakat.

A következő egység a hősi halottak történeteit bontja ki a fent említett szövegezéssel. Az adatgazdagság és részletesség ebben a fejezetben is páratlan. Az olvasó pontos tájékoztatást kap a hősi halottak városrészenkénti számáról. A szerző Csurgón és környékén végigfotózta a hősöknek állított emlékműveket, mely lehetővé teszi, hogy alkalomadtán bárki felkereshesse azokat. Természetesen minden háború az emberi áldozatok mellett gazdasági, társadalmi veszteségekkel is jár. Így volt ez a nagy háború végén Csurgón is. A község egy nemzedéknyi ifjú férfit veszített el, a gyárakban munkaerőhiány, a termelésben egyre több gond lépett fel. A hazatértek többsége sérült vagy rokkant volt, a népesség nem, életkor és családi állapot tekintetében átstrukturálódott.

A könyv zárszó helyett egy szerelem és egy család történetéről szól a nagy háború viharában. Elmeséli Berkes Károly hadifogoly és egy orosz leány között szövődött szerelmet, több ezer kilométerre a magyar hazától. Szerelmük áthidalta minden kulturális, nyelvi, vallási különbséget, a harcban szemben álló népek feszültségeit. A honvéd asszonyával hazatérve alapított később családot Csurgón, az évek során 9 gyermekük született.

Vargáné Hegedűs Magdolna helytörténeti munkája páratlan jelentőségű Csurgó történelmében. Írásának műfaja egyértelműen nem meghatározható, sok helyen keveredik a tudományos jelleg a szépírói elbeszélő formával, de annyi bizonyos, hogy rendkívül forrásgazdag és az olvasót magával ragadó munka született. A könyvet jó szívvel ajánlom nem csak a csurgói lakosoknak, hanem a Somogy megyét kutató történészeknek és minden történelmi tanulmányokat folytató hallgatónak is, mert egy személyes háborús történet

Mezeiné Rumpf Anita Ki harcot vet, az fájdalmat arat...

gyakran sokkal több impulzust és ismeretet adhat egy időszakról vagy eseményről, mint bármely történelmi témájú tankönyv.

JEGYZETEK

¹ Vargáné Hegedüs Magdolna igazi lokálpatriótának számít Csurgón. Óvónő, önkormányzati képviselő, helytörténet-kutató, újságíró. Kiadványokat szerkeszt, programokat szervez, és könyveket is ír egy személyben. Könyveiből a helyi óvoda 120 éves történetét ismerhetik meg az érdeklődők, vagy azt is megtudhatják, Ki kicsoda Csurgón? Aztán a régi utcaneveket szedte egy kötetbe, a csurgói újságban folyamatosan megjelenő Házak és lakóik című cikksorozatát fűzte kötetbe, amelyet ki is egészített.

² VARGÁNÉ HEGEDÜS Magdolna (2019): „Ne sírj utánam Katikám...”. Baksay Sándor Alapítvány, Csurgó, 5.